

SPIRITUÁLNÍ PÉČE VE ZDRAVOTNICTVÍ

MUDr. Eva Kalvínská

Sekce krizové asistence Společnosti lékařské etiky ČLS JEP

eva.kalvinska@fnmotol.cz

Konference Vzdělávání ve zdravotnictví

IPVZ 14.12.2007

„Spirituální péče v českých nemocnicích je dosud chápána pouze jako součást církevní péče o lidi nábožensky orientované.“

- praktikujících pacientů je přibližně 5%
- v církvi registrovaných zhruba 25 - 30%
- zbývá **70% pacientů** jejichž duchovní potřeby nejsou ošetřeny

Proč se objevila potřeba pořádat kurzy pro zdravotníky?

- Psychický a duchovní stav pacienta velmi souvisí s jeho stavem fyzickým, má vliv na hojení organismu, na obranyschopnost organismu a v případě nezvratně blížícího se konce života i na umírání.
- **WHO** již před lety začala posuzovat kvalitu života podle kritérií, z nichž jedním je zajišťování spirituálních potřeb pacientů.
- Nemocnice, které chtějí být akreditovány **podle „Mezinárodních akreditačních standard pro nemocnice“** ustanovenými **„Joint Commission International“**, se již začínají s požadavkem na znalost spirituálních potřeb pacientů a důrazem na poskytování spirituální péče setkávat.

Proč se objevila potřeba pořádat kurzy pro zdravotníky?

- **Doporučení Rady Evropy č. 1418/1999**
„O ochraně lidských práv a důstojnosti nevyléčitelně nemocných a umírajících.“ – tzv. „Charta práv umírajících“ varuje, že „Základní práva odvozená z důstojnosti nevyléčitelně nemocných nebo umírajících osob jsou dnes ohrožena mnoha faktory, mj.:
.... nebráním zřetele na psychologické, sociální a spirituální potřeby“
- **Charta práv starších občanů** článek VII
„Každý starší člověk se sníženou soběstačností musí mít možnost podílet se na náboženských či filozofických aktivitách dle své vlastní vůle a volby.“

Poskytování spirituální péče v nemocnicích v zahraničí

- Ve Velké Británii je povinností každé nemocnice poskytovat tuto péči pacientům **již od roku 1948.**

Bývá zde tzv. nemocniční kaplan, který může pracovat pro více zařízení a ten koordinuje péči o pacienty, jejich rodiny i zaměstnance.

- V USA je povinností akreditovaných nemocnic poskytovat tuto péči **posledních osm let.**

Kaplani zde pracují na plný úvazek, také koordinují dobrovolníky a v univerzitních nemocnicích zajišťují spolu s lékařem výuku mediků o spirituální péči, většinou ve druhém ročníku studia.

Práce nemocničního kaplana

- Kaplany bývají duchovní některé církve, kteří mj. absolvovali speciální minimálně roční výcvik ve zdravotnickém zařízení.
- V USA však najdeme v této funkci i absolventy jiného speciálního výcviku, kteří nejsou vysvěceni nebo např. unitáře a to i v čistě katolických nemocnicích.
- Práce nemocničního kaplana vyžaduje přísně naddenominační i nadnáboženský přístup, ale na druhé straně jsou kaplani povinni přivolat k jednotlivým pacientům duchovního z jejich vlastní církve, pokud si to přejí oni nebo - v případě jejich bezmoci - jejich rodina.
- Kaplani navštěvují všechny lidi z řad pacientů, zdravotníků i příbuzných, kteří si to přejí - bez ohledu na to, zda patří k nějaké církvi či jsou bez vyznání. Rozmlouvají s nimi o jejich vztazích, smyslu života, strachu, utrpení, umírání i o smrti

Spirituální anamnéza

- Po celých USA je již několik let je uzákoněn požadavek, že se lékař musí při příjmu do nemocnice zeptat na pacientovy duchovní potřeby, tzn. co může nemocnice pro pacienta z tohoto pohledu během hospitalizace učinit.
- V poslední době se zavádí právě spirituální anamnéza.
- V UK v současné době připravují spirituální anamnézu pro nemocnice i pro ambulantní lékaře.

Jak vypadá situace u nás?

- Komise pro duchovní péči ve zdravotnických zařízeních ERC v ČR
- Rada pro duchovní péči ve zdravotnických zařízeních při ČBK
- Sekce krizové asistence v rámci Společnosti lékařské etiky ČLS JEP
- Asociace poskytovatelů hospicové a paliativní péče
- Komise pro duchovní péči ve zdravotnictví vznikla při MZ ČR v r. 2006 a byla v roce 2007 převedena do podoby pracovní skupiny

Jak vypadá situace u nás?

- V několika českých nemocnicích pracují tzv. pastorační asistentky (Havířov, Třinec, Český Těšín, Brno, Praha). Jde o zaměstnankyně církví, které působí na základě dohody mezi církví a nemocnicí.
- Pro některé nemocnice jsou pro zdejší službu určeni jednotliví duchovní (Brno, Praha, Hradec Králové), kteří ale nejsou zaměstnanci nemocnic a členy ošetrovatelského týmu a jejich služba se týká stále převážně - i když ne výlučně - členů církví.
- V jediné nemocnici v ČR – ÚVN v Praze - pracuje na plný úvazek nemocniční kaplan jako člen týmu, protože je placen z resortu Ministerstva obrany, nikoliv zdravotnictví.

Co navrhujeme?

- Kurzy směřované ke všemu zdravotnickému i nezdravotnickému personálu nemocnic – tj. k sestřám, lékařům, psychologům, sociálním pracovníkům, herním specialistům i ošetřovatelům.
- Formou vzdělávání budou jednodenní semináře, které budou dopoledne věnovány přednáškám a odpoledne interaktivním programům.
- Problematika spirituality a spirituální péče bude předkládána z úhlu pohledu lékaře-psychotherapeuta, psychologa a teologa. Všichni tři se budou doplňovat a budou k dispozici všem přítomným k zamyšlení nad tématem z různých aspektů.

První kurz je naplánován na pátek 8.2.2008, má název Spirituální péče ve zdravotnictví.